

اعتبارسنجی دلایل و معیارهای تعیین ترتیب نزول قرآن*

ایوب اکرمی^۱

چکیده:

نوشتار حاضر به منظور شناسایی میزان اعتبار و روایی معیارهای تعیین ترتیب نزول قرآن، به واکاوی و نقد دیدگاه‌ها در این زمینه پرداخته است. این مقاله با طرح روایات مکی و مدنی، روایات اسباب نزول، شواهد تاریخی و سیره، بررسی مضمونی آیات قرآن کریم، مصحف امام علی علیه السلام، روایات ترتیب نزول و همچنین اصالت و اعتبار تفسیر موضوعی - نزولی قرآن و اشاره به روایات «اول منزل» و «آخر منزل» و برخی مفاهیم وابسته به آنها، سعی کرده تا میزان اعتبار و فراگیری هر یک از آنها در مسأله تاریخ‌گذاری قرآن و تعیین ترتیب نزول را نشان دهد. نویسنده امکان تعیین ترتیب نزول قرآن و توقیفیت آن را بیش از همه به مصحف امام علی علیه السلام و روایات ترتیب نزول مستند می‌داند و با این فرض که دیگر منابع و معیارهای یادشده به تنهایی ارزش استنادی ندارند، ضمن ارزیابی انتقادی از دیگر شاخص‌ها، کارآمدی آنها را تنها در صورت تلفیق و سازگاری با روایات ترتیب نزول مؤثر می‌داند. افزون بر این، مقاله از رهگذر تعیین ترتیب نزول قرآن، رهیافت به تفسیر ترتیب نزولی به روش موضوعی را به‌عنوان رویکردی کارآمد و ضروری و یکی از نتایج درخور توجه آن به‌شمار آورده و سعی نموده تا تناسب و سازگاری آن دو را نشان دهد.

کلیدواژه‌ها:

روایات ترتیب نزول / اسباب نزول / مصحف امام علی علیه السلام / تفسیر مضمونی / تفسیر نزولی

* تاریخ دریافت: ۱۳۹۵/۱۲/۲۴، تاریخ تأیید: ۱۳۹۷/۶/۱۰.

شناسه دیجیتال (DOI): 10.22081/jqr.2018.46999.1481